

Vedecký seminár František Hrušovský (1903 – 1956) – osobnosť a dielo

Začiatkom septembra 2023 sme si pripomenuli 120. výročie narodenia a 67. výročie úmrtia jedného z najpopulárnejších slovenských historikov dvadsiateho storočia Františka Hrušovského. Odborný seminár, ktorý usporiadal Historický odbor Matice slovenskej 20. septembra 2023 v priestoroch Martinea na Rudnayovom námestí v centre Bratislavy, sa zaoberal osobnosťou a dielom Hrušovského a pokúsil sa o celkové vedecké zhodnotenie tejto významnej postavy slovenských dejín.

Po absolvovaní štúdia histórie, geografie a slavistiky na univerzite v Prahe, Krakove a Bratislave pôsobil Hrušovský od roku 1929 ako učiteľ a v rokoch 1931 – 1944 ako riaditeľ gymnázia v Kláštore pod Znievom. Od roku 1932 bol tajomníkom Historického odboru Matice slovenskej a od roku 1937 tajomníkom vedeckých odborov Matice slovenskej. V rokoch 1938 – 1939 účinkoval ako poslanec autonómneho slovenského snemu a v období slovenského štátu ako poslanec slovenského snemu. V roku 1945 bol vymenovaný za profesora dejín na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. V roku 1945 emigroval cez Rakúsko a Bavorsko do Talianska. Počas dvoch rokov rímskeho exilu (1945 – 1947) bádala vo vatikánskych knižniciach. Od roku 1947 žil v USA, kde sa aktívne zapojil do kultúrneho a spolkového života Slovákov v Amerike. Patril medzi čelných predstaviteľov slovenského politického exilu. Od roku 1947 lektoroval na Benediktínskej vyššej škole v Clevelande, v roku 1949 sa stal tajomníkom Slovenskej ligy v Amerike, patril medzi zakladajúcich členov Slovenského ústavu v Clevelande a bol jeho prvým doživotným riaditeľom. V roku 1955 sa stal predsedom Slovenskej národnej rady v zahraničí – jednej z najvýznamnejších organizácií slovenského exilu s programom antikomunizmu a štátnosti Slovenska. Zomrel náhle a nečakane 9. septembra 1956 v Clevelande.

Seminár sa členil na tri časti, ktoré chronologicky na seba nadväzovali. V prvej sekcii sa Martin Homza venoval Hrušovského polonofilskej dimenzii, ktorá bola pre jeho bohaté vedecké dielo charakteristická, keďže patril do silne zastúpenej polonofilskej generácie slovenských autonomistov v medzivojnovom období. Jaroslav Durec rozobral Hrušovského pedagogickú činnosť. Bol nadaným a váženým učiteľom a na gymnáziu v Kláštore pod Znievom vychoval generáciu slovenských intelektuálov, pričom časť z nich je známa aj ako „svoradovská generácia“. V druhej časti si publikum vypočulo príspevok od Pavla Maduru k účinkovaniu Hrušovského na pôde Matice slovenskej. Róbert Letz sa zaoberal Hrušovského koncepciou dejín obsiahnutej v jednom z najpopulárnejších diel *Slovenské dejiny*, ktoré vyšli celkovo v šiestich vydaniach, ako aj v nemeckom a poľskom preklade, a slúžili aj ako učebnica dejepisu pre stredné školy. Peter Mulík na základe Hrušovského diela analyzoval veľkomoravskú a cyrilo-metodskú problematiku, pričom dospel k zaujímavým poznatkom. V poslednej časti seminára sa predstavila činnosť Hrušovského v období Slovenskej republiky (1939 – 1945) a v exile (1945 – 1956). Martin Garek sa zaoberal jeho politickou činnosťou na pôde slovenského snemu, ako aj

jeho politickou publicistikou a prejavmi. Tiež analyzoval priebeh súdneho procesu pred ľudovým súdom, ktorý sa konal po komunistickom prevrate v roku 1948. V poslednom príspevku sa Beáta Katrebová Blehová podrobne venovala pôsobeniu Hrušovského v exile v Spojených štátoch amerických, kde zastával významné funkcie v krajanských a exilových organizáciách a bol mimoriadne úspešný aj na poli publikovania a vydávania vlastných diel.

V závere seminára si účastníci mohli pozrieť krátky filmový dokument z pohrebu Hrušovského, ktorý sa uskutočnil v Clevelande 13. septembra 1956 za účasti niekoľkých významných osobností slovenskej diaspóry, predovšetkým predsedu Slovenskej ligy v Amerike Filipa Hrobáka, opáta Teodora Kojiša, ktorý celebroval zádušnú omšu, Konštantína Čulena, Františka Šubíka (Andreja Žarnova), Jozefa Mikuša, Mikuláša Šprinca, ako aj manželky a vdovy po zosnulom Adely Hrušovskej. Príspevky, ktoré na seminári odzneli, budú publikované v Historickom zborníku v roku 2024. Po ukončení vedeckej časti prebehlo slávnostný akt odovzdania Ceny Daniela Rapanta.

Beáta Katrebová Blehová